

bataljong

Sterk beleid
voor jonge
inwoners

Exitstrategie jeugdruimte: draaiboek lokale besturen.

Welkom kinderen en jongeren in de publieke ruimte

Versie 23 mei 2020

Inhoudsopgave

Exitstrategie jeugdruimte - Draaiboek lokale besturen	1
1. Inleiding.....	2
2. Rol van het lokale bestuur	3
2.1 Neem het voortouw.....	3
2.2 Maak een lokale analyse.	3
2.3 Beheer je publieke ruimte.	4
2.3.1 Interpretatie generieke maatregelen voor kinderen & jongeren	4
2.3.2 Tips voor ouders en begeleiding.....	5
2.4 Communiceer duidelijk, laagdrempelig en op maat van de doelgroep.	5
2.5 Gedeelde verantwoordelijkheid.	6
2.6 Evalueer tijdig en stuur bij.....	6
2.7 Maak meer speelkansen mogelijk en stel extra speelplekken open	6

Dit is een eerste versie van een draaiboek ter voorbereiding van een verdere heropening van de publieke ruimte voor kinderen en jongeren zoals die werd geadviseerd door Bataljong en verschillende partners

Skate- en sportterreinen werden reeds toegankelijk onder voorwaarden vanaf 18 mei. Op 22 mei lezen we in de perstekst van het 'Overlegcomité':

"Na overleg met de experts is beslist dat de buurtspeeltuinen in open lucht vanaf woensdag 27 mei, door de lokale autoriteiten heropend kunnen worden voor kinderen tot en met 12 jaar, op voorwaarde dat volwassenen die de kinderen begeleiden, de veiligheidsafstand in acht nemen. Grotere speeltuinen in parken kunnen onder toezicht van lokale autoriteiten worden geopend onder dezelfde voorwaarden als sportactiviteiten (maximaal 20 kinderen tegelijk en veiligheidsafstand voor volwassenen)."

De regelgeving is voorlopig nog onduidelijk en minimaal maar dat geeft de lokale besturen de mogelijkheid ze vorm te geven op basis van de lokale context, noden en draagkracht. Dit draaiboek is geen officieel beleidsdocument maar heeft de status van inspiratienota en zet in op lokale autonomie.

1. Inleiding

Bataljong, De Ambrassade, VVSG, ISB, Kind en Samenleving, Uit de Marge en de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk werkten samen een draaiboek uit met maatregelen voor de exitstrategie jeugdruimte. Inhoudelijk staan we helemaal achter het appèl van minister Benjamin Dalle en vele andere organisaties om **kinderen en jongeren meer centraal te zetten in de exit**. Daarbij zien we de **publieke ruimte als een deel van de oplossing**, in plaats van het probleem.

De kinderrechten en het **lichamelijke, mentale én sociale welbevinden** van heel wat jongeren staat dermate onder druk, dat ook dat in de balans moet om de virusveiligheid af te wegen. Dit kwalitatief uitrollen vergt beleid maken **MET** kinderen en jongeren. Zonder dialoog met hen, geen goede oplossing.

Wees pragmatisch en creatief. Begin niet te flippen op de regels. Het is crisistijd en we zoeken oplossingen. **Regels zijn een middel, geen doel**. En jeugdambtenaren zijn gelukkig kampioenen in het bouwen van bruggen tussen de regels en de jongeren.

Om maatregelen mogelijk te maken, is een **meer positieve perceptie in de maatschappij over kinderen en jongeren in de openbare ruimte nodig** en daarom bekijken we graag samen met Minister Dalle en Minister Somers, hoe we dit 'speel- en ontmoetingsoffensief' breed bekend kunnen maken en ondersteund zien bij lokale besturen en burgers. Zo kunnen we voorkomen dat hier en daar sportterreinen wel open gaan, maar sommige speelterreinen nog niet, uit angst voor de publieke opinie of onrealistische organisatorische verwachtingen.

Onder '**publieke ruimte**' verstaan we alle buitenruimte die publiek en collectief toegankelijk is. Daarbij gaat het in de eerste plaats om '**klassieke**' **publieke ruimte**: publiek toegankelijke parken, pleinen en straten. Die kunnen **formele jeugdvoorzieningen** bevatten: publiek toegankelijke speelterreinen, sport- en trapveldjes, skateplek, basket- en tennisterreinen, ... Maar kinderen en jongeren maken daarnaast ook gebruik van **informele speel- en ontmoetingsplekken in de publieke ruimte als verblijfsruimte**.

We verwachten deze zomer een **grotere druk op afgebakende jeugdruimtes** omdat het nog onzeker is of we in het buitenland op reis kunnen gaan. Zeker in dichtbevolkte gebieden is het effect hiervan niet te onderschatten. Het is meer dan ooit belangrijk dat die ruimtes ook door kinderen en jongeren gebruikt kunnen worden voor spel en ontmoeting en dat die duidelijk benoemd worden in de exit maatregelen.

Deze partners zetten er samen met Bataljong hun schouders onder:

2. Rol van het lokale bestuur

2.1 Neem het voortouw.

Het zijn de lokale besturen die de verantwoordelijkheid dragen voor de publieke ruimte. Zij kunnen het best de variëteit aan publieke ruimte en de **waarde van elke plek** voor kinderen, jongeren en burgers in hun gemeente overzien en het gebruik ervan te regisseren. Dit kan gaan van toezicht en regulering door het lokale bestuur tot zelfregulering door de gebruikers en omwonenden, afhankelijk van de specifieke context.

Maar dit is geen vraagstuk voor jeugd alleen. Maak zoveel mogelijk beleid **in samenspraak met sport, preventie, politie, ruimtelijke ordening, buurtwerk** ... Betrek ook het MAT, je 'coronacrisiscentrum' en de burgemeester en vraag een duidelijk **mandaat**. Durf wel **de 'lead' nemen** als jeugddienst en schepen van jeugd. Het gaat om de jongeren waarmee en waarvoor jullie beleid maken.

Hou absoluut rekening met het **mentale welzijn van kinderen en jongeren** bij het al dan niet nemen van maatregelen naast de fysieke veiligheid. Informeer en sensibiliseer kinderen en jongeren op maat en werk preventief.

2.2 Maak een lokale analyse.

Maak een **analyse van de situatie** op vlak van (druk op) de publieke ruimte, mogelijkheden voor jeugdruimte en eventuele risico's. Pas de maatregelen en aanbevelingen uit dit draaiboek toe op je eigen lokale context op basis van de gemaakte analyse.

Maak een analyse van de publieke ruimte waarin kinderen en jongeren kunnen ontmoeten, spelen, bewegen, chillen, ... met **als doel zo veel mogelijk plekken publiek beschikbaar** te maken voor kinderen, jongeren en de burgers. Breng drukke plekken en mogelijke risico's in beeld. Niet elke plek heeft dezelfde aanpak en specifieke maatregelen nodig. Stem eventueel af met de buurgemeenten.

Elke plek heeft een specifieke waarde, kent een ander gebruik, heeft andere functies en eventuele (corona-) veiligheidsrisico's. Hoewel de generieke maatregelen algemeen geldend zijn, vraagt het beheer van elke plek voor een **specifieke aanpak**. De risico's op een druk bezocht multifunctioneel terrein zijn niet dezelfde als op een buurtpleintje.

Grote terreinen met **verschillende (gecombineerde) functies vragen een groter management** van de maatregelen met eventuele monitoring, toezicht of prioritering van functies (Keuzes maken indien nodig). Op lokale buurtpleinen is het **beheer minder complex** en is **zelfregulering** door gebruikers en omwonenden mogelijk.

Vragen voor een analyse:

- *Welke formele en informele speelplekken zijn er?*
- *Zijn het speel- of sportterreinen of welke (gecombineerde) functies hebben de terreinen?*

- Welke doelgroep (aantallen, leeftijden, bubbels, ...) maakt (potentieel) gebruik van de plekken?
- Wat is de waarde van een terrein voor de doelgroep?
- Is de publieke ruimte afgesloten of open buitenruimte?
- Is de plek eerder buurtgericht of heeft het een grotere aantrekkingspool (lokaal, regionaal, zomerkampgroepen, ...)?
- Wat zijn de mogelijke risico's en hoe wil je daar per plek op inspelen?
- Bied de plek een geformaliseerd aanbod of spelimpulsen?
- Is er professioneel toezicht of niet?
- Welke potentiële speelruimte is er in de buurt om extra aan te wenden als (tijdelijke) speel- of ontmoetingsruimte?

2.3 Beheer je publieke ruimte.

Maak vanuit je analyse een onderscheid tussen plekken die **geen, weinig of meer maatregelen** nodig hebben voor goed beheer.

De gemeente beslist zelf welke accommodaties ze al dan niet openstelt, en onder welke voorwaarden. Overweeg goed waarom je strenger zou zijn dan de veiligheidsmaatregelen rond corona, dat op basis van de onmogelijkheid om aan de algemene regels rond fysieke afstand en hygiëne te voldoen, het risico op groepsvorming, de onhaalbaarheid van controle (en eventuele) handhaving waar dat wel wenselijk is.

Hanteer overal de **generieke maatregelen**: Wijs op de **afstandsregels** (fysieke afstand van 1,5m vanaf 13 jaar) en **hygiënemaatregelen** (belang van handen wassen). Op de plekken die weinig of meer maatregelen nodig hebben, maak je zichtbaar wat mag en niet mag.

Limiteer op basis van je analyse **de maximale capaciteit** van afgesloten speelruimte en communiceer dit aantal duidelijk.

Waar mogelijk sluit je drukbezochte formele speelruimte (waar fysieke afstand moeilijk wordt) fysiek af en **beperk je het aantal in- en uitgangen**. Hierdoor is betere monitoring, doorstroming en eventueel toezicht mogelijk.

Laat een kind in de eerste plaats terug kind zijn en **installeer geen nieuwe drempels** (online reserveraties, toegangsprijzen). Zo creëer je een scheiding tussen wie goed geïnformeerd is en kansrijk is en wie niet.

2.3.1 Interpretatie generieke maatregelen voor kinderen & jongeren

Op basis van input van virologen ("Kinderen tot 12 jaar zijn niet de motor van de verspreiding van het virus."), stellen we daarom volgende **generieke maatregelen** voor, die gelden voor alle informele publieke ruimte zoals parken, pleinen, straten en straatpleintjes,...

Kinderen tot en met 12 jaar kunnen gewoon samen spelen en fysiek contact hebben: op pleintjes, in parken, op speeltuinen, sportvelden of de trappen van de bibliotheek, enz. Met medeweten van ouders of voor de kleinere kinderen met voorkeur onder toezicht van een ouder of andere begeleider (familielid, voogd,...).

Voor kinderen en jongeren vanaf 13 jaar, geldt: speel, sport en ontmoet elkaar, maar...

- Raak elkaar niet aan. Dus ook bij spelen, sporten... trachten te voetballen zonder contact te maken... (tenzij van hetzelfde 'gezin').
- Deel geen persoonlijke materialen (bv. Gsm doorgeven is geen goed idee). Enkel noodzakelijk gemeenschappelijk spelmateriaal (bv. bal, frisbee), mag gedeeld worden.
- Als 'omstaander' of bij het 'chillen' hou je afstand van 1,5m.

Indien er een mix van beide leeftijdsgroepen tegelijk en samen actief zijn dan gelden de meest strikte maatregelen.

2.3.2 Tips voor ouders en begeleiding

- Laat je kinderen in de eerste plaats onbezorgd spelen.
- Maak vooraf thuis al goede afspraken met je kinderen omtrent wat jij van hen verwacht rond hygiëne. Zo bespaar je een preek aan de speeltuin.
- Bewaak voor jezelf de fysieke afstand: doe de 1,5 meter check!
- Spreek in de eerste plaats je eigen kinderen aan op het houden van de nodige afstand van kinderen +12 jaar en andere volwassenen.
- Probeer conflictsituaties tussen jouw kinderen en anderen van op een afstand op te lossen.
- Volg de algemene hygiëne maatregelen en breng zelf zaken mee zoals alcoholgel om de handen voor en na het spelen te ontsmetten.
- Draag een mondmasker op plekken waar de fysieke afstand niet gewaarborgd kan worden (bv. Bij een conflict tussen jouw kind en een ander, in geval van een noodsituatie).
- Raak zo weinig mogelijk andere dan je eigen kinderen aan (tenzij in noodgeval uiteraard, gebruik handschoenen bij wondverzorging).

2.4 Communiceer duidelijk, laagdrempelig en op maat van de doelgroep.

Communiceer via laagdrempelige informatie, signalisatie en pictogrammen duidelijk en gericht de afspraken voor openbare plekken naar kinderen en jongeren en hun ouders. Dit zullen algemene maatregelen zijn voor het hele grondgebied en ter plaatse specifieke maatregelen per plek vanuit je lokale analyse.

Hou rekening met de eigenheid en leefwereld van kinderen en jongeren en spreek hen op een laagdrempelige manier aan op hun verantwoordelijkheid of ga in dialoog met de ouders.

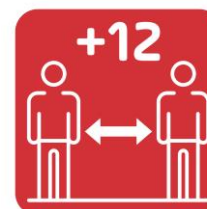
Bedenk samen heldere en eenvoudige afspraken die je communiceert via bijvoorbeeld pictogrammen en/of personen ter plaatse. Hou het simpel en toegankelijk. Leg langs de ene kant nadruk op de algemene hygiënemaatregelen en langs de andere kant hoe kinderen en jongeren zich veilig kunnen voelen op het terrein.

We helpen jullie een handje met pictogrammen die we lieten ontwerpen met suggesties rond afspraken. [Download ze hier allemaal gratis.](#)

Handen wassen
voor en na het spelen.

© vzw

Ouder dan 12 jaar?
Houd dan
1,5 meter afstand.

© vzw

2.5 Gedeelde verantwoordelijkheid.

Iedereen heeft een **eigen verantwoordelijkheid** wanneer het gaat over de publieke ruimte. Afspraken die wijzen op de afstandsregels, handhygiëne en persoonlijk ontsmetten van handen (van de kinderen en jongeren) voor een na betreden van de speeltuintje, basketbalveldje of voetbalkooi, dat is de verantwoordelijkheid van de gebruiker en eventuele ouder of begeleider.

Organiseer bij voorkeur een vorm van **(sporadische) sociale controle in een constructieve sfeer** van dialoog die zich in de eerste plaats op de ouders richt en dan pas op het kind of de jongere. Altijd eerst informeren, een constructieve dialoog aangaan, vooraleer handhaving afdwingen.

*Jeugdwerkers (professioneel of vrijwilligers), welzijnswerkers en buurtsportwerkers zet je niet in voor handhaving. Zij hebben **andere taken en een andere rol inzake ontmoeting te vervullen.***

Willen jongeren of ouders zich engageren? **Leve het vrijwillig engagement.** Ga daarop in. Zo krijg je dat 'toezicht' misschien rond.

Omkader die mensen goed, bv. een 'corona'-aanspreekpunt voor vrijwilligers. Voorzie **mondmaskers** en ander beschermingsmateriaal voor vrijwilligers of volwassenen die een specifieke taak opnemen. Zet hen niet zonder ruggesteun in de wind. Zorg dat bv. politie hen benadert als medestanders. Anders droogt hun engagement op.

Voor publieke ruimte waar meer toezicht en handhaving nodig is, kan je stewards, gemeenschapswachten, politiepatrouille, ... inzetten. Werf – indien nodig – **extra profielen aan via een duidelijke taakomschrijving.**

2.6 Evalueer tijdig en stuur bij.

Volg de situatie op, monitor en evalueer. Hands-on. Flexibiliteit is van groot belang. Speel als jeugdendienst hierin je rol: wees kameleons vandaag de dag. We passen ons aan de wisselende situaties.

Vergeet niet te **communiceren met buurtbewoners.**

2.7 Maak meer speelkansen mogelijk en stel extra speelplekken open

*Omdat voorlopig horeca gesloten blijven, kan op sommige plaatsen een gebrek aan sanitaire voorzieningen zijn. Indien er openbare sanitaire voorzieningen zijn in de omgeving, bekijk de mogelijke **openstelling van het publiek sanitair.** Voorzie eventueel (tijdelijke) mogelijkheden voor handhygiëne indien er geen sanitair is, maar laat dit geen reden zijn om een speelplek gesloten te houden.*

In veel wijken zal men niet over de benodigde vierkante meter open publieke ruimte voor spelen en ontmoeten beschikken. Als lokaal bestuur kan je actief nieuwe publieke ruimte creëren. Uit de analyse blijkt welke buurten of wijken 'krap' zitten op vlak van publieke ruimte.

Stel semi-private terreinen open die vaak leeg staan

Op sportterreinen toelaten dat ook **kinderen die geen lid zijn** kunnen komen spelen. Indien er weinig voorzieningen zijn is de kans op besmetting ook klein.

Schoolspeelplaatsen openstellen tijdens het weekend, tijdens de zomervakantie of na de schooluren.

Het **autoluw maken van straten**, zodat spelen in eigen straat deze zomer meer dan ooit mogelijk wordt.

Zorg voor **meer (tijdelijke) speelmogelijkheden** in de openbare ruimte of **semipublieke ruimte**.

Bv. grote **parkings autovrij** maken, afgesloten gemeentelijke tuinen/terreinen openstellen, braakliggende terreinen, ...

Voorzie extra speelimpuls (informele speelruimte)

Probeer **spontaan sport, spel en beweging in de publieke ruimte** waarbij - geen contact met anderen of materiaal nodig is - zo veel mogelijk te stimuleren. Haal hierdoor de druk op speeltoestellen weg in het park, speelbos, grasveld, marktplein, buurtbos, ... Dit kan ook een tussenstap zijn naar het openen van alle formele speelterreinen.

Maak het mogelijk om via **(tijdelijke) snelle en kleine ingrepen** meer speelruimte te bieden voor kinderen, jongeren en hun ouders en begeleiders. Bied extra spelimpuls aan in de vorm van hinkelsjablonen, parcours, kindlint, spelen in de flow, ...

Maak ruimte die door de auto geclaimd wordt vrij voor spelende kinderen

Door ruimte die door de auto geclaimd wordt aan voetgangers en fietsers toe te bedelen, pas je het **STOP-principe** toe. Gebruik hetzelfde principe om publieke ruimte (tijdelijk) af te sluiten voor extra speel- en ontmoetingsruimte:

Reserveer parkeerplaatsen, parkeerstroken en parkings voor deze doelgroep

Claim overdreven brede wegprofielen, overmaatse ronde punten als speelruimte

Maak volledige straten autovrij: permanent of tijdelijk, bv. 'schoolstraat', 'jeugdwerkstraat', 'speelstraat', ...

Geef woonstraten het woonerf-statuu (20 km/u, spelen op straat is toegestaan), met tijdelijke ruimtelijke ingrepen (Cf. Brussel woonerfprincipe nu geldig in de binnenstad)

Maak belangrijke fietsverbindingen autoluw en versterk het statuut van fietsers ('fietszones' in Kortrijk en Mechelen). Communiceer hierover tijdig met de omwonenden en leg de meerwaarde van duurzame straten en pleinen goed uit.

Richt safe havens in voor MKKJ

Zie draaiboek Maatschappelijk Kwetbare Kinderen en Jongeren.

